

Forbedring af Markvildtets livsbetingelser

Op igennem 1970'erne og 1980'erne accelererede intensiveringen af landbruget. Markerne blev slået sammen til større og større enheder med færre hegn og markskel. Brugen af hjælpestoffer steg og plantedækket på markerne blev ensartet og tæt med færre åbne pletter, hvor markvildtet kunne opholde sig. De forringede levevilkår for markvildtet kommer til udtryk i den årlige vildtudbyttestatistik. Der er mange faktorer, som påvirker jagtudbyttet, såsom frivillige lokale fredninger, ændrede jagtvaner mm. Men vildtudbyttestatistikken giver alligevel et klart billede af agerhønen og harens negative bestandsudvikling.

På dyrkningsflade er der mulighed for at anlægge en række tiltag, indenfor rammerne af Enkeltbetalingsordningen, som er det regelsæt, der styrer landmandens EU-tilskud og regulere hvad han må på dyrkningsfladen. Disse habitatforbedrende vildtplejetiltag kan kompensere for de biotoper som landbrugets udvikling har reduceret igennem de sidste 50 år. Det er vigtigt at kombinere vildtplejetiltagene således, at markvildtet tilgodeses i hele sin livscyklus med adgang til ynglehabitat, mulighed for fødesøgning for både yngel og voksne individer, adgang til åbne arealer, hvor der kan støvbades og tørre efter regnskyl og endelig adgang til dækning i både sommer- og vinterhalvår. Det er ligeledes vigtigt at tænke på vildtartenes livscyklus ved planlægning af de habitatforbedrende tiltag, for at undgå at tiltagene kommer til at skabe en "økologisk fælde" hvor et tiltag anlægges uden at tilgodeses hele livscyklussen. F.eks. hvis der anlægges en insektvold ned igennem en kornmark, hvor agerhønen søger redeskjul og udruger sine kyllinger, uden at der efterfølgende er mulighed for at søge føde eller at komme ud og tørre. Det kan i værste fald betyde at tiltagene kommer til at påvirke bestandsudviklingen negativt

Insektvold

En insektvold er en vold eller et dige bevokset med forskellige tuegræsser der er levested for mange nytteinsekter, bla. rovbillen som tager mange skadedyr i den tilstødende mark. Volden er velegnet som redeskjul for både agerhønen og fasanen som ynder at bygge rede på lodne skråninger. Insekterne der lever på volden er en vigtig fødekilde for daggamle kyllinger.

Insektvolden eller billebanken er dækket af en flerårig vegetation af forskellige tuegræsser og volden er 1-2 m bred og 1/2- 1m høj. Den ideelle insektvold er placeret øst-vest, således at der bliver en solside og en skyggeside. Insektvold etableres ved at lave et sammenkast med en plov, så der dannes en 1/2-1 m høj vold. Efterfølgende tilsås volden med tuegræsser. Der danner det ideelle redeskjul for de jordrugende fugle. En insektvold der etableres på dyrkningsfladen må være op til 2 meter bred og skal kunne fjernes igen med plov.

Vildtstribe

De bølgende kornmarker er for mange, indbegrebet af det danske kulturlandskab. Hvad der er godt for det menneskelige øje, er ikke nødvendigvis godt for det vilde dyreliv. I det intensive landbrugslandskab kan det være svært for agerhønen at finde grønne skud og ukrudtsplanter som også er værtsplanter for kyllingernes insektføde ligesom at det tyder på at mange harer dør af sult i sensommeren fordi de ikke kan finde grøntfoder i de modnende

kornmarker. Derfor kan der være brug for en håndsrækning med anlæggelse af arealer med bi- og vildtvenlige afgrøder, der byder på en kombination af frø- og grøntføde, dækning og insekter som har særlig stor betydning for hønsefuglenes kyllinger i de første leveuger.

Vildtstriber kan med fordel anlægges langs markkanter, i hjørner af marken eller omkring mergelgrave og remiser, hvor udbytterne i forvejen er marginale. Det kan også medføre en rationaliseringsgevinst for landmanden, hvis vildtstriberne bruges til at afrette besværlige markhjørner og kiler. Til i såning anvendes frøblandinger der giver en kombination af frø- og grøntføde samt dækning. De fleste frøfirmaer har specielle markvildtsblandinger, hvori der f.eks. indgår. Korn, honningurt, cikorie, quinoa, kløver, fodermarvskål, hirse, solsikke mm. Vildtstripen må være 10 meter bred og må tilsås med de fleste afgrøder, dog undtagen permanente afgrøder som rørgræs, elefantgræs, stauder, vedplanter og buske. Ved anlæggelse af flere striber i samme mark, skal de ligge med minimum 10 meters bredde og de må højst udgøre 10 % af markens areal

Barjordsstribe

Fasaner, agerhøns og andre af markens fugle har behov for arealer med barjord til at støvbade og pleje deres fjerdragt. Markvildtets yngel har også behov for åbne arealer, hvor de kan trække ud og tørre efter regnskyl. Det er der ofte ikke mulighed for på en dyrket mark med tæt plantevækst. Regelsættet omkring enkeltbetalingsordningen, giver mulighed for at lade de yderste 2 meter af marken ligge som barjord. Striben holdes sort med jordbehandlinger sommeren igennem. Imellem jordbehandlingerne, spirer der en fin vækst af 1-årigt ukrudt som er meget yndet af markvildtet. Der kan ofte være en driftsmæssig fordel ved en barjordsstribe, da den kan forhindre problemukrudtsarter i at vokse ud fra hegnet eller den øvrige bevoksning. Når striben er etableret, kan den vedligeholdes med lette harvninger. Striben må være 2 meter bred og skal placeres i udkanten af marken, langs markskel og hegn.

Kombination

Ovenstående tiltag kan kombineres i markvildtstriber i op til 10 meters bredde. Det kan f.eks. være 2 meter barjordstribes+6 meter vildtstribes+2 meter insektvold. Striben kan placeres både langs skel eller hegn og som midtmarkstribes til opdeling af større markflader. I disse striber vil markvildtet få optimeret deres livsbetingelser: dækning året rundt, redeskjul, adgang til føde, herunder insekt- og frøføde samt grønne skud. Desuden er der adgang til

åbne striber, hvor der kan tørres og støvbade. Der gælder de samme betingelser for markvildtstriber, som for vildtstribes med isåning af vildtafgrøder, at de må have en max bredde på 10 meter.

Rovvildt

Regulering af rovvildt er en betydelig faktor i markvildtsforvaltningen. De voksne hønsefugle er særligt udsat for rævens angreb i rugetiden og for de luftbårne prædatorer i vinterhalvåret, når de søger føde på de bare marker. De voksne harer er normalt ikke så udsatte, hvorimod killingerne tages af alt, lige fra krager og rovfugle til ræv og mår. Der er 2 årsager til at regulering af rovvildt er en afgørende faktor i markvildtforvaltningen, dels skal man beskytte "avlsmaterialet", dels skal man sikre at prædatorerne ikke lukrerer på den øgede tilvækst, som de habitatforbedrende tiltag gerne skulle medfører. Udover den egentlige regulering af de forskellige prædatorer, kan man også planlægge markvildtforvaltningen, så det bliver svære for prædatorerne at finde markvildtet. Ved at fordele tiltagene over et større område, får prædatorerne også svære ved at finde markvildtet. Det er også indlysende at når markvildtet får lettere adgang til føde, så skal de bruge mindre tid og afsøge et mindre område, hvor de ville være eksponeret for prædatorerne.

Samarbejde

Der er således flere gode muligheder for at forbedre forholdene for markvildtet. Ved at samarbejde på tværs af ejendomsskel, kan man få en samlet og dermed mere effektiv markvildtforvaltning af et større lokalområde. Der vil ligeledes være muligheder for at udveksle maskiner og ledig arbejdskraft. Jægere eller lodsejere med ekstra tid i dagligdagen kan efterse fælder eller foderautomater og tilse udsætning af agerhønsfamilier mm. Ved at samarbejde, vil man få en bedre udnyttelse af de investerede ressourcer og måske ligefrem opnå en synergieffekt til gavn for markvildtet, jagten og naturen i agerlandet.